

Zesde Jaargang

Nr. 5

October 1954.

DE

Nijdamstra

TYNCE

MAANDBLAD

VOOR DE GESLACHTEN NIJDAM, NIEUWDAM,
VLEER EN WYNIA.

ORGAAN VAN DE NIJDAMSTRA-STICHTING.

Redactie: "Op Honk", Hardegarijp, tel. 05110 - 435.

Administratie: 2e Beukenlaan 6, Apeldoorn.

oo

DE BOERENAARD VAN ONS GESLACHT

Tijdens dit droge voorjaar en natte zomer zijn veler gedachten uitgegaan naar de boer. De boer, vaak een vergeten werker in de samenleving, kwam eensklaps weer in het centrum van de belangstelling. Via de radio werden we opmerkzaam gemaakt dat het mooie droge voorjaarsweer, rampzalig kon worden, wanneer deze nog enige dagen zou aanhouden. We hoorden van de boer en zijn moeilijkheden, van te kort aan veevoer, van de kansen op een mislukken van de oogst.

Velen zullen toen beseft hebben dat deze boer eigenlijk nog de spil in onze samenleving is waar alles om draait en dat we niet zonder hem kunnen. Doch er zullen ook geweest zijn die smalend gezegd hebben: "voor mij zal er wel wat te bikken blijven en het is goed dat die rijke boeren ook eens tegenslag hebben".

Ja, het is vreemd familieleden, hoe ons volk in het algemeen over de boeren denkt. Het is ook vreemd, wanneer we steeds in dit boerenland uit ministriële mond het begrip "industrialisatie" horen verkondigen. Het is typisch hoe het boerenbedrijf aan banden gelegd is door de overheid, waardoor van onze boeren geëist wordt dat zij, naast hun gewone kennis van vee en bedrijf, ook een administratieve kennis moeten hebben, die ongeveer overeen begint te komen met middelbaar onderwijs.

We beseffen het maar al te weinig: er is sedert enkele tientallen jaren een proces aan de gang, waarbij de eigenervde boerenstand van Nederland het veld moet ruimen voor industrie, verkeer en andere uitingen van het economische leven. Tegelijkertijd met dit plaatsruimen wordt ook de plattelandscultuur verdrongen naar het tweede plan en als "achterlijk" voorgesteld.

Hoe dit proces zich zal ontwikkelen valt moeilijk te zeggen. Deze ontwikkeling ligt, behalve op het

economische, ook op het politieke en culturele terrein. Eén ding valt met zekerheid te constateren, nl., dat voorlopig nog geen kentering ten goede in zicht is, want daarvoor hebben de leidende persoonlijkheden in ons land zich te veel naar de kant van de industrialisatie begeven en cultureel teveel het gezicht gewend naar het cultuurloze tijdperk, dat van over de oceaan tot ons komt in de vorm van sensuele, prikkelende films en wild-west sensaties, gangsterstrips en militaire heldenverering.

Onze boeren en daarmee bedoel ik naast onze boeren ook de landarbeiders, want ook zij zijn veelal van boerenafkomst en ook zij helpen mee de boerenstand in stand te houden en ook zij vertegenwoordigen het platteland, hebben recht op de plaats in de samenleving die hen historisch toekomt. Zij vormen de kern waaromheen het maatschappelijke leven draait, zolang men er nog niet in geslaagd is de boerdorij, de veestapel en de bouwlanden door chemische producten te vervangen en in de laboratoria vitamine X te vervaardigen, waardoor we het verder zonder voedsel kunnen doen.

Te weinig beseffen vele mensen dat zij krachtens hun afstamming ook boeren zijn. Want al mag thans vier of vijf generaties of meer het beroep van ambachtsman, zakenman of intellectueel uitgeoefend zijn, het is biologisch een niet tegen te spreken feit, dat daar tientallen generaties aan vooraf

zijn gegaan dat de voorouders boeren waren en niets anders.

Onze Europese cultuur is opgebouwd uit een eeuwenoude boerenstand. Onze eigen cultuur is in wezen een boerenoultuur. Onze stadsbevolking is van oorsprong geen bevolking van stedelingen, doch een boerenbevolking. Immers zonder vers bloed van het platteland zou geen stadsgeslacht het langer dan 200 jaren kunnen uithouden, daar het dan door de "ziektekiemen" van de grote stad vernietigd wordt.

Eens was de Europese mens een nomade, zoals thans nog tientallen stammen in Azië en Afrika. Onze ontwikkeling bevond zich toen nog ver voor het stenen tijdperk. Doch toen de mens leerde planten te veredelen en vee te fokken, van het wilde dier een tam dier te maken en dit dier niet alleen te fokken om het te kunnen doden, doch om de melkproductie aan te houden, toen was het uur gekomen van de grootste culturele evolutie der Europese mensheid. De mens trad uit de duisternis der eeuwen in een wereld waar de mens met zijn wijsheid het dier en de plant op vreedzame wijze aan zich onderwierp.

Wij kunnen ons niet voorstellen hoe circa 10.000 jaar geleden deze evolutie zich voltrok. Het was de grootste economische omwenteling sedert de mens had geleerd om vuur te maken. Toen daarop aan de mond van de Wezer nog de ploeg werd uitgevonden, was de grondslag gelegd voor een boerenmaatschappij rondom de Noordzee, die zich tot een ongekende hoogte in Europa, ja over de gehele wereld zou verheffen.

Niet op weelde, niet op macht was de politiek van de boer aan de Noordzee gericht. Het was een vreedzame politiek, die slechts verstoord werd door de strijd wanneer vreemden hem die aandeden. Mag ons land vaak het toneel van strijd en oorlog geweest zijn, we mogen nimmer vergeten dat deze strijd meestal buiten de boer om gestreden werd, hoe vaak hij er ook de dupe van was. Speelden kerk en ridderschap het klaar om het volk van de tegenwoordige Duitse bondsrepubliek in de dertigjarige oorlog (1618 - 1648) te decimeren, het was de overgebleven krachtige boerenstand die er in slaagde binnen een paar eeuwen een Duits volk te scheppen, dat zelfs na een voorhen vernietigende oorlog thans bezig is door arbeid

zich weer tot boven het peil van 1939 te verheffen en zodoende straks weer een nieuwe economische en misshien militaire macht in Europa te worden.

De kracht van onze boerenstand gaf ons de zeevaarders die Holland groot maakten; gaf ons de handelslieden die ver van huis de kolonien stichtten. Het was de kraacht van een in wezen boerenvolk die dit kon veroorzaken. Het waren de vruchtbare weiden bouwlanden en de hardwerkende boer die zorgden dat dit volk tot prestaties kon komen en daardoor de kracht bezat als klein land zo'n aanzienlijke plaats in de wereld in te nemen. Onze "gouden eeuw" - helaas thans geheel en al in het vergeetboek geraakt - deed de driekleur wapperen op alle wereldzeeën. Het trotse Albion werd door ons verslagen

De gehele structuur van ons land was als volgt: Op het platteland woonde een kerngezonde boerenstand, die vaak zwaar getroffen werd door grote rampen als veepest enz., maar altijd weer het bloed leverde aan de handeldrijvende kooplieden der steden. Ons land werd groot door de steden, inderdaad, doch de steden konden groot worden, doordat het platteland deze schiep! Pas toen ons

land overstromd werd door Fransen en Duitsers, door hugenoten en beroepsmilitairen, door marskramers en sjaggers, toen kwam het tijdperk van verval. Doch ondanks de laatste anderhalve eeuw, waarin Jan Salie op zijn mulen trachtte verder te gaan, bleef onze boerenstand intact, was Nederland een landbouwstaat van de eerste rang.

Een opleving kwam er omstreeks 1900. Door de geniale vindingen

en experimenten van de Friese boer Symen Ates Knol uit Hartwerd werd de Friese veefokkerij geboren. Het was in het oude Friesland waar men de kunst verstond binnen enige jaren een veestapel te fokken die thans als de beste ter wereld geldt wat schoonheid en productie aangaat. Deze veefokkerij is Nederlands belangrijkste deviezenleverancier geworden, ondanks de verheerlijking van de industrie.

De naam van de Nederlandse boer is onaangetast. Mogen wij dan door de knoerijen van sjaggers de botermarkt verloren hebben aan Denemarken, mogen dan onze zuivelproducten in het buitenland niet meer die naam hebben, welke zij in het begin van deze eeuw hadden, het is niet de schuld van de boer geweest,

doch de schuld van de sjaggers. Wat de boer gepresteerd heeft grenst aan het ongelofelijke.

de toekomst geslachten van fabrieksarbeiders het kunnen uithouden ?

Dat dit kon, vloeit voort uit het feit, dat de hem aangeboren en over tientallen generaties overgeërfdde liefde voor zijn land en vee hem gemaakt heeft tot een vader die zorgt voor zijn gezin. Is het dan een wonder dat de boer vaak geen interesse heeft voor alle mogelijke liefhebberijen en hij liever de stamboom van zijn beste melkkoeien ziet dan van zijn eigen voorouders ?

De boer heeft niets anders nodig dan zijn land en vee. Dat is zijn leven. Geboren in de vrije natuur, kan hij beter dan welk ander schepsel ook de geheimen der natuur doorgronden, staat hij dichterbij de Voorzienigheid, waarvan hij zo afhankelijk is.

Het neerzien op onze boeren, het zich verheffen van de stedeling boven onze boeren is een misdaad jegens hem, die zorgt dat wij niet alleen blijven eten van de Nederlandse bodem, doch ook diegene die zorgt dat ons volk gezond blijft om dat zijn kinderen hun bloed leveren aan de steden.

Thans komt het industrialisatiespook. De boer ziet zijn land verdwijnen voor vestiging van fabrieken, van wegen en kanalen. Hij ziet zijn weiden vergiftigd worden door de rook, zoals de mens zelf ook vergiftigd wordt. Zijn eeuwenoude bestaan, en met zijn bestaan ook de gehele volksgezondheid, wordt bedreigd. Terwijl hij en de landarbeiders hun heenkomen moeten zoeken om te emigreren, blijft de ambachtsman achter om te werken in de fabriek. Het beste bloed van ons volk vloeit weg, want het zijn de ondernemste, de meest gezonde lieden, die de moed kunnen opbrengen om in de vreemde een nieuw bestaan te zoeken. Laat dat ons volk toch duidelijk worden, dat deze emigratie, zoals het thans gaat, ons volk niet ton goede komt !

Laat het een ieder toch duidelijk worden dat een boerenvolk als het onze, nimmer kan gedijen in fabrieken en steden. Langer dan 200 jaar heeft geen geslacht het in een stad, zonder bloed van het platteland, kunnen uithouden. Hoe zouden in

Wij kunnen - ondanks de deskundige berekeningen van economen en politici - allemaal begrijpen dat ons land als industrieland nimmer kan concurreren tegen onze burens. Wij bezitten geen grondstoffen voor de industrie, geen kolen en staal, zoals de anderen over de grenzen. Daarom zullen onze producten altijd duurder worden en zal er nooit een goed bestaan uit zijn op te bouwen. Het is niet anders dan een noodsprong om 10 miljoen mensen te willen blijven voeden en in het leven te houden bij gebrek aan andere mogelijkheden. Dat in het verleden naar verhouding zoveel mensen op een klein plekje grond konden leven kwam door de rijke winsten uit de overzeese gebieden. Nu wij deze missen moet er een andere bron van inkomsten komen. Echter zal van de industrialisatie de boer de dupe worden en met de boer ons gehele volk.

Het gevaar dat de boerenstand bedreigt is groot. Een ontwikkeling van 10.000 jaar dreigt beëindigd te worden met alle gevolgen van dien. Waarom ? Hebben wij als boerenland geen toekomst meer en dat terwijl er zoveel honger en gebrek in de wereld is ? Natuurlijk hebben wij dat ! Echter is het de politieke en economische structuur die ons doet veronderstellen dat wij als boerenland afgedaan hebben. Doch zolang er zo'n schreeuwende behoefte om graan en zuivelproducten is, behoeven wij geen vrees te hebben. Deze behoefte, door de natuur tot stand gebracht, zal de leiders der volkeren dwingen om hun oude politiek van schotjesgeest en eigenbaat der enkeling te herzien. Wanneer dat geschiedt zal er ook toekomst voor Nederland als boerenland zijn. Dan zullen de producten van de Nederlandse boer hun weg weer vinden, zoals ook het overschot van onze bevolking.

Mogelijk is de tijd nabij dat de Nederlandse boer niet meer behoeft te emigreren naar andere werelddelen, doch is er voor hem niet zover van huis in het ontvolkte Franse boerenland grond genoeg om de boerenzonen een bestaan te geven. Dit zou betekenen dat de band met het moederland niet verlonen ging, doch

zoals eens in omgekeerde richting het geval was, de Nederlandse expansie naar het zuiden een feit wordt.

Toekomst is er voor de boer altijd. Of er voor de stedelingen ook altijd een toekomst is? Dat is zeer twijfelachtig. Laten wij daarom onze boerenstand in ere houden en er trots op zijn te behoren tot een boerenfamilie, tot diegenen die onze eigen cultuur in stand houden en verdedigen. Dat er tussen de boer en stedeling diepe kloven blijven die moeilijk overbrugd kunnen worden, weten wij ook. Doch laat ik als boerenzoon, ontgroeid aan het boerenbedrijf en grootgebracht in de stad, naar voren brengen, dat de oorzaak hiervan meer bij de stedeling dan bij de boer gezocht moet worden.

Maar moeten wij bij alle verschillen die er zijn niet eerder zien naar hetgeen ons bindt inplaats van wat ons verdeelt? Moet de stedeling niet meer respect krijgen voor de boer en de boer voor de stedeling? Veel zou er dan gewonnen zijn. Doch wanneer men begint met te achten en verachten zijn we er al naast. Is het daarom niet diop treurig dat de kloof ontstaan is door te weinig achting voor het boerenbedrijf? Doch wie draagt hier de schuld? M.i. is het de openbare voorlichting die het doet. Een volk wordt door de voorlichting beïnvloed. Is de voorlichting in pers, radio en film slecht en heeft een volk zijn zelfrespect en eigen culturele inslag daardoor verloren, dan kan men er weinig goeds van verwachten.

De boer moet zich bewust worden dat hij boer is en zijn naam niets minderwaardigs heeft, maar eerder een ere naam is. Hij moet zichzelf weten de kern van de natie. De stedeling moet de boer ook als zodanig leren beschouwen. Dan zal de boer ook naar de Nijdamstra-dag komen en zich er thuis voelen en niet thuis blijven zoals nu gebeurd is.

Wanneer wij als Nijdamstra onze boerenaard dusdanig verloochenen, dat de boer zich niet meer bij ons thuis voelt, dan verloochenen wij ons zelf en daarmee ons eigen voorgeslacht! Dan is een familiedag een aanfluiting en ons ideaal een holle leuze. Het is een teken dat wij niet alleen als volk, maar ook als familie op de verkeerde weg zijn. Wanneer we de boer niet meer begrijpen, wanneer we ons zelf niet meer begrijpen, varen we in het schuitje van een ander. Het is echter onze Friese inslag die dit onmogelijk maakt. Rjucht en sljucht als wij zijn mogen wij onze eigenwaarde en zelfrespect nimmer verliezen. Wij moeten altijd bouwen om deze eigenwaarde te vergroten. Wij moeten onze boerenaard bewust worden, onverschillig waar in de maatschappij wij ook staan. Wordt de boerenaard in gevaar gebracht, is onze Nederlandse of Friese volkscultuur in gevaar, dan dienen wij pal te staan, onverschillig van welke kant de aanval ook komt!

Wij staan niet alleen in dit leven. We staan als wakers over ons geestelijk en materieel erfgoed, dat onze voorouders bouwden. Zij bouwden dit voor ons, en op ons rust de heilige plicht dit over te dragen, ja ongeschonden over te dragen aan de volgende generaties. Doen wij dit niet dan zal ons volk, maar ook ons geslacht ten ondergaan in de chaos.

Een vader die niet kan zorgen voor zijn gezin, een moeder die niet kan zorgen voor haar kinderen, brengen het nageslacht in een chaos. Zij zijn niet waard een nageslacht te bezitten. Wel nu, wanneer wij ons kostelijk en dierbaar erfgoed niet kunnen bewaren, wanneer wij onze eigen aard gaan verloochenen en krom gaan liggen voor de eerste de beste afgod van sensatie en kaal vermaak en meedoen met het verachten van de kern der samenleving, dan is het vonnis over ons geveld. Het is een Goddelijke natuurwet, dat diegene, die zijn zelfrespect verliest en niet meer de moeite wil doen om zichzelf te handhaven, onder de voet gelopen wordt door anderen. Dit geldt voor werelddelen en volkeren, voor geslachten en individuen.

Nijdamstra is geboren als een reactie op de actie die ons massamens deed worden. Door de actie in onze eeuw dreigde onze cultuur, onze boerenstand en onze boerenaard ten onder te gaan. Door Nijdamstra willen we op ons terrein doen wat in ons vermogen is om deze bedreiging af te wentelen, ons zelfrespect te herstellen en de boer de plaats te geven die hem toekomt. Wij weten dat wij daarmee handelen in de geest van onze voorouders, in de geest van Willem Willems de Oude, eigenerfde boer op Nijdamstra State.

Laten wij hem en zijn geest trouw blijven en met elkaander hier als boerenfamilie getuigen dat wij ons bewust zijn een boerengeslacht te wezen, dat de boer hier bij ons de ereplaats inneemt, dat wij pal voor hem zullen staan overal waar zijn eer en dus onze eer in het gedrang komt, door gezamenlijk even in diepe gedachtenis te nemen de schone woorden die Sybout Nijdam zo prachtig vertolkte in het Nijdamstra-lied:

Laat ons trouw in eendracht waken
over 't kostbaar geest'lijk goed,
de gemeenschap sterker maken,
die ons erfd deel hoeden moet.
Laat ons saam een toekomst bouwen
allen 't zelfde doel gemeen,
en getuigen, vol vertrouwen:
in Nijdamstra zijn wij één!

oooooooooooooooooooo

Dit artikel bevatte de rede van neef W.Tsj.Vleer, gehouden op de Nijdamstra-dag 1954.

De tekeningen zijn copieën van oude gravures.

oooooooooooooooooooo

VERSLAG VAN DE BESTUURSVERGADERING GEHOUDEN OP 30 OCTOBER TE LEEUWARDEN.

BELANGRIJKE BESLUITEN: CONTRIBUTIEVERHOOGING - GELDEN TEN BATE VAN DE GEWESTEN - INVOERING VAN NEEF EN NICHT.

Het bestuur kwam bijeen ten huize van Nicht Nijdam-Nijholt te Leeuwarden. Aanwezig waren alle bestuursleden, behalve neef Wynia uit Heerenveen, die door "uitstедigheid" niet aanwezig kon zijn. Op deze bijeenkomst werd door onze filmoperateur de Nijdamstra-film vertoond. Er moet nog het één en ander aan bijgeschaafd worden, dooh dan is deze gereed voor vertoning. Tot onze spijt kon neef Nijdam uit Oranjewoud in verband met drukke werkzaamheden niet aanwezig zijn. Hij was gevraagd om de film van de eerste Nijdamstra-bijeenkomst te Irnsum in 1949 te vertonen. Op de agenda waren een tiental voorstellen geplaatst, die allen vlot werden afgewerkt.

FAMILIEBERICHTEN, FELICITATIE EN CONDOLEANTIE.

Als eerste punt werd naar voren gebracht de wenselijkheid om in "de Nijdamstra Tyngge" het complete familienieuws te geven. Hier ontbreekt tot dusver nog zeer veel aan. Slechts de berichten uit de Friese Koerier en Frisia worden doorgegeven, dank zij de activiteit van nicht Bangma-Jansma te Akkrum. Verder komt er geen familienieuws door. Tevens is het wenselijk dat familieleden met een geboorte, huwelijk, promotie etc. gefeliciteerd worden en met een sterfgeval gcondoleerd. De voorzitter neemt op zich om de familieleden de felicitatie en condoleantie te doen toekomen namens de stichting, mits hij in het bezit wordt gesteld van alle familieberichten, dus ook examens, jubilea etc. Nicht Agema-Wynia uit Dokkum nam op zich de berichten uit de Leeuwarder Courant en het Fries Dagblad uit te knippen en te zenden aan de voorzitter. In Groningen zal op de eerstvolgende bijeenkomst getracht worden familieleden te vinden, die dit ten opzichte van het Nieuwsblad van het Noorden en de Nieuwe Gron. Prov.Courant willen doen. Maar ook dan zijn wij er nog niet. Ook de berichten uit regionale bladen als Franeker Courant, Sneker Nieuwsblad enz. moeten in het bezit van de voorzitter komen en tevens ook de berichten die in de landelijke pers verschijnen. Willen alle familieleden meewerken, door een bericht over een Nijdam, Wynia, Vleer of Nieuwdam uit te knippen en direct aan de voorzitter te zenden in een open enveloppe met 2 cent postzegel? Postzegel en enveloppe worden desnoods vergoed.

VERSCHEIJNING NIJDAMSTRA TYNGE.

Neef Vleer stelde voor de N.T. volgend jaar 8 maal te laten verschijnen met 10 pag. en dan het

abonnementsgeld te verlagen. De andere bestuursleden waren hier tegen. Een voorstel van de voorzitter om het abonnementsgeld iets te verlagen en de contributie te verhogen werd verwerkt in het volgende agendapunt.

CONTRIBUTIE OF DONATIE.

Besloten werd op voorstel van de voorzitter de contributie te verhogen. Neef Vleer wilde deze op f.2.- zien gebracht, doch de penningmeester, neef van der Schoot was hier tegen. Hij vreesde het bedanken van vele leden. Na lang wikken en wegen werd besloten de contributie voor lezers van de N.T., dus de A leden op f.7.- te handhaven en die voor de B leden op f.2.- te brengen. De verhoging geldt echter ook voor de A leden, waardoor naar een goedkopere uitgave-vorm der Tyngge zal worden gestreefd.

HET BESTUUR WAS EENSTEMMIG VAN MENING DAT DEZE VERHOOGING ZEER NOODZAKELIJK IS, DAAR ER IN DE STICHTING MET EEN DONATIE VAN f.1.-, WAAR NOG INNINGSKOSTEN AFGAAN, ONVOLDOENDE ACTIVITEIT KAN WORDEN ONTPLOOID. MET DE NIEUWE VASTGESTELDE DONATIE ZAL DE ACTIVITEIT AANMERKELIJK KUNNEN TOENEMEN, HETGEEN WELDRA ZAL BLIJKEN UIT DE BEGROTING VOOR 1955.

GELDEN TEN BATE VAN DE GEWESTEN.

Besloten werd dat de gewesten in het komende jaar zullen kunnen beschikken over 20% der donatiegelden, dus 40 cent per familielid. Voor gewest Groningen betekent dit bij het huidige ledental een bedrag van f.36.40 en voor Friesland-Noord f.22.80. Het zal dan aan de activiteit van de gewesten liggen dit bedrag omhoog te brengen. Op deze wijze verwacht het bestuur een gezonde ont-plooiing van de gewesten.

PRIJSVRAAG.

Neef Vleer stelde voor een grote prijsvraag uit te schrijven met geldprijzen tot een bedrag van f.300.- Het voorstel werd gesteund door nicht Nijdam-Nijholt doch de andere bestuursleden verklaarden zich tegen. Op voorstel van de voorzitter en penningmeester werd besloten een eenvoudige prijsvraag te organiseren met gratis deelname en als prijzen enkele boekwerken.

NEEF EN NICHT.

Op voorstel van neef Vleer werd besloten in dienst van de stichting elkaar niet meer met dames en heren, mijnheer of mevrouw aan te spreken en te

schrijven, doch voortaan neef en nicht te gebruiken, om hiermede de familiesfeer te bevorderen. Dit voorstel werd met algemene stemmen aangenomen.

BESTUURSTAFELS VERDWIJNEN.

Op dezelfde grond werd ook besloten dat op bijeenkomsten geen bestuurstafels worden gebruikt, doch dat het bestuur tussen de andere familieleden zit en slechts hij die leiding geeft of het woord voert, vóór de aanwezigen in de zaal gaat staan.

SFEER IN BIJEENKOMSTEN.

Om meer sfeer in de bijeenkomsten te brengen adviseert het bestuur in zalen te vergaderen waar door de familieleden z e l f koffie of thee kan worden geschonken. Tevens dienen versieringen te worden aangebracht in de vorm van geel-rode vlaggen, linten of slingers in geel en rood.

NIJDAMSTRA-DAG 1955.

In principe werd besloten deze familiedag in Grouw te houden en er tevens een boottocht aan te verbinden. Neef van der Schoot werd opgedragen in Grouw een verkenningsstocht te ondernemen om de mogelijkheden die daar zijn te bestuderen. Wanneer het rapport van onze penningmeester binnen is, zullen de plannen verder worden besproken.

WINTERBIJEENKOMSTEN.

Data voor de winterbijeenkomsten waar de film zal worden gedraaid en de foto's van de Nijdamstra-dag 1954 tentoongesteld, met verder een lezing over het genealogisch onderzoek in de praktijk, werden nog niet vastgesteld. De data worden in de eerste plaats aan de gewesten overgelaten. In Amsterdam en Den-Haag moet een apparatuur aanwezig zijn om de 8 mm. film te kunnen vertonen. Wie daar relaties heeft die hier voor kunnen zorgen worden beleefd verzocht zich met de gewestelijke voorzitter of de voorzitter der stichting in verbinding te stellen.

P.S.

Daar deze bestuursvergadering zeer belangrijk was werd dit verslag in de Tyngge opgenomen en is niet gewacht tot de verschijning van het mededelingenblad. In het eerstvolgende mededelingenblad wordt echter op deze vergadering en besluiten nader teruggesproken.

000000000000000000

M A I S

De U.S.A. is de grootste maisfabrikant ter wereld. Ongeveer de helft van de gehele wereldproductie wordt daar verbouwd. China en Argentinië volgen met slechts 6 %, Brazilië met 4½ %, Rusland 3½ % en Roemenië 3%.

000000000000000000

F A M I L I E N I E U W S .

Op 25 Augustus j.l. mochten wij met onze broer en schoonzuster en hun drie kinderen

DIRK J. WYNIA

en

ZWAANTJE TJERKSTRA

te Arnhem

hun 25 jarige echtvereniging vieren. Wij hebben dit heugelijke feit in Sneek (hotel Bonnema) in onze familiekring gevierd. We hebben een prachtige dag gehad.

Met onze familiegroet

T.T. Osinga-Wynia,
Woudsend 349.

Op 22 Nov. a.s. hopen onze geliefde ouders E.J. WYNIA en J.C. WYNIA-CRAMER D.V. hun zilveren huwelijksfeest te vieren. Zij die Vader en Moeder persoonlijk willen feliciteren worden gaarne ontvangen op 19 Nov. n.m. tussen 3.30 en 5 uur in Chr. Volksbelang te Ermelo.

Coks, Hans, Toeky, Cissy en Fook.

Op Maandag 29 November 1954 hopen wij = Deo volente = met onze zeven kinderen te herdenken, dat wij op 28 November 1929 zijn getrouwd. Gelegenheid tot gelukwensen op 29 November 1954 's middags van 15½ - 17½ uur in "Het Gulden Vlies", Koorstraat, Alkmaar.

H.Nijdam Lzn.

J.A.W.Nijdam-Mac Pherson

Alkmaar, November 1954,
van Everdingenstraat 1.

T O E G E T R E D E N F A M I L I E L E D E N .

456. H.Nijdam, Albertini Agnesstr. 8a, Groningen.
457. U.Wijnja, Molenallee 70, Wilp (Gld.)
458. H.Wijnja, Ned. Ambassade 85, Rue de Gresalle, Parijs.
459. D.J.Wynia, Schuttersbergplein 21, Arnhem.
460. W.L.Nijdam, Haviklaan 32, Den Haag.
461. Maria Bangma, A 40, Akkrum.
462. Tjerkje Bangma, A 40, Akkrum.

I K H O O R D E R O E P !

U I T Z O N D E R L I J K E N A M E N .

Als U dit opschrift leest zult U zich afvragen: "Naar wie moeten we weer horen?". Wie kan tussen de vele vele stemmen nog de stem horen, van hem, naar wie we moeten luisteren, werkelijk luisteren?

Enige tijd geleden kwam ik in een gezin waar de radio fel kakelde. Toen ik tijdens het gesprek verzocht de radio even af te zetten, kreeg ik te horen, dat men toch op de hoogte moest blijven van het gebeuren in deze tijd en zo tussendoor een vrolijke mars, was niet te versmaden. Men noemde dit "algemene ontwikkeling", maar m.i. van bij zonder gehalte.

Thuis gekomen, bladerde ik de radio-gids eens door. Wat een geweldige verscheidenheid van onderwerpen. Een eigenaardig mengsel van wel zeer verschillend gearde bestanddelen.

De kans is groot dat wij ten lange leste zoveel horen dat wij ten slotte niets horen, niets werkelijk horen.

Zo gaat het met vele stemmen, dat wij door het vele, de roep die geregeld uitgaat niet meer horen.

Toch gaat weer een roep tot U allen uit, om in dit komende winterseizoen mede U w krachten te geven aan de opbouw van onze organisatie. Onze organisatie moet "sterker" worden. Daar staan nog te veel langs het lijntje.

Hoort U de roep!

Zijn het bekende klanken?

Welnu, dat is voldoende. Want wie werkelijk hoort, gaat over tot de daad.

Dan was mijn opschrift nog niet zo gek gekozen.

De voorzitter.

D E W E R F A C T I E .

In de stand komt maar weinig verandering en van spanning om de eerste plaats is nog steeds geen sprake. Om de tweede plaats echter des te meer!

- 1. Meine P. Wienia, Follega 54 pnt.
- 2. T.T. Osinga-Wijnia, Woudsend 14 pnt.
- 3. J. Nijdam, Franeker 7 pnt.
T. Nijdam, Leeuwarden 7 pnt.
A. Vleer, Sneek 7 pnt.
- 6. W. Bangma-Jansma, Akkrum 2 pnt.
S. Nijdam, Bergen 2 pnt.
- 8. A. Nijdam, Zuiderdiep, Groningen ... 1 pnt.
A. Nijdam, Paterswoldseweg, Groningen . 1 pnt.
G. Bolt - Nijdam, Niehove 1 pnt.

Opgemaakt 1 November 1954.

oooooooooooooooooooo

Willem C a t w i n k e l was op 27 Jan. 1739 korporaal in milit. dienst, oud 24 jaar, gevestigd te Leeuwarden.

De koopman Hendrik C l a p m u t s was op 8 Maart 1704 34 jaar oud en woonachtig te Leeuwarden.

Paulus D a l m a t i a n u s, oud 56 jaar, was op 22 Sept. 1735 een gevangene in het blokhuis te Leeuwarden.

Harlingen herbergde op 5 Sept. 1739 de 34 jarige soldaat met de flinke naam van Valentijn D e e - g e n h a r t .

Johannes D i s t e l b l o e m heette een 60 j. trekschipper, die in het jaar 1745 woonachtig was in de Friese hoofdstad.

Hendrik Willem G l a s k o p, was op 22 Oct. van het jaar 1746 dertig jaar oud.

De zeventig jarige Lysbeth G r e e t s k e k o u zuchtte op 20 Jan. 1734 als gevangene tussen de muren van het beruchte blokhuis te Leeuwarden.

Ds. Melchior H a n e c r o o t, oud 33 jaar, was predikant te Cornjum in het jaar 1711.

Op 12 November 1832 trouwde te Rauwerd Geert Atzes Atsma, zoon van Atze Geerts, de bekende hardrijder, met Gerbrig Sipkes O u d e d a g .

Gilles C a b b e l j o u w ondertrouwde op 13 Febr. 1692 te Den Haag met Mej. de Bruijn, ondanks het feit dat hij door de Krijgsraad ter dood veroordeeld was, welk vonnis op 14 Febr. d.o.v. moest worden voltrokken.

Op Nieuwjaarsdag 1736 trouwden te Bolsward de heer Abraham B o x s t a a r t en de juffr. Hester F i c k e n .

Hendrik D r i n k u i t s m a werd op 7 Aug. 1814 te Wirdum geboren als zoon van Gerrit Drinkuitsma en Lyske van der Leest.

In dezelfde gemeente werd op 16 Juni 1817 geboren Trijntje, dr. van Evert W i j n k o n i n g en Willemke Jans.

Simon M. A p p e l h o f gaf op 2 Nov. 1821 te Huizum zijn dochter Wytseke aan.

Tenslotte nog een extra'tje in de vorm van Jacob, geb. 6.1.1840 Leeuwarderadeel als zoon van Durk Jacobs E X T R A en Neeltje Pieters Brolsma.

oo

FLINKE BIJVERDIENSTEN AANGEBODEN voor personen in Groningen en Friesland, die goed bekend zijn met de bewoners in hun dorp en omgeving of over goede relaties beschikken - Geen handelsartikel, verzekering of colportage - Familielieden hebben voorkeur. Brieven onder Nr. A 10 aan de redactie van de Nijdamstra Tyngje, Op Honk, Hardegarijp.

oo

DE WYNIA'S

DOOR . H. L. KRUIJMEEL.

GENERATIE V.

V.17. FOECKE SYTZES NIJDAM,

tr. YMCK ROMKES WYNIA, dochter van Romke Piers Wynia, dorpsrechter en ontvanger te Idsega en van Wypkjen Sjoukes (deze laatste misschien een dochter van Sjoucke Tjeerds, ontvanger te Ipekolsga 1667/1675 en van Tryn Jaytses).

Ymck Romkes Wynia komt voor op de lidmatenlijst te Poppingawier met de vermelding dat zij is overleden, (dus vermoedelijk te Poppingawier overleden.)

Foecke Sytzes, huisman te Poppingawier leefde nog in Juli 1752, wanneer hij zich borg stelt voor Jan Gabes en Wypkjen Foeckes (zijn dochter) wegens de overname van de inventaris van de boerderij van de weduwe van Ate Baukes te Wolsum (Wymbritseradeel, weesboek Q.15, folio 363).

4 Juli 1717 compareren Sye, Meinert en Foecke Sytzes, gebroeders, allen tot Rauwerd, zij passeren op genoemde datum een schuldbekentenis op Mary Foeckes weduwe Rintie Zieriks. Deze schuldbekentenis wordt geregistreerd 23 Sept. 1722 ten laste van Foecke Sytzes nu te Idsega. (Hypotheekboek van Wymbritseradeel X.15, folio 196, verso 197).

Uit dit huwelijk 9 kinderen, waarvan de volgorde aan de hand van bekende doopdata thans zal kunnen zijn:

1. Wypkjen Foeckes.	(zie bij Heer Vleer)	VI.32.
2. Meinert Foeckes.	„	VI.28.
3. Romke Foeckes.	„	VI.27.
4. Sytze Foeckes.	„	VI.26.
5. Gerrit Foeckes.	niet vermeld	
6. Gerrit Foeckes.	„	VI.29.
7. Sybren Foeckes.	„	VI.30.
8. Wieger Foeckes.	niet bij mij. (Kr.).	
9. Antje Foeckes.	niet bij mij. (Kr.).	

misschien ook :

10. Johannes Foeckes. niet vermeld bij Vleer.

Deze kinderen volgen Generatie VI. 1 - 10.

V.18. WYGER SYTZES NIJDAM,

tr. WYTSKE ROMKES WYNIA, dochter van Romke Piers Wynia en van Wypkjen Sjoukes. (zie verder bij Foecke Sytzes).

Uit dit huwelijk zijn mij vier kinderen bekend, waarvan één met onbekende voornaam. Dat de moeder van deze kindern NIET Ruurdje maar Wytske Romkes Wynia was, blijkt onomstotelijk uit de doopboeken van Oosterend, aldaar komt ook Ruurdje Wynia voor, doch niet als moeder van deze kinderen.

Deze kinderen:

11. Geiske Wiegers (Wygers). (zie bij Heer Vleer) VI.35.

12. Romke Wiegers. niet vermeld

13. Sytze Wiegers. „ VI.34.

14. dochter (kan niet identiek zijn met Geiske, daar zij dan reeds op 15 jarige leeftijd getrouwd zou moeten zijn.

In dit nummer vangen we aan met de publicatie van ons geacht medelid, de Heer H.L.Kruimel, Conservator van het Centraal Bureau voor Genealogie te 's Gravenhage. De Heer Kruimel heeft, ondanks zijn drukke werkzaamheden, nog de tijd kunnen vinden om uit zijn gegevens een stamboom van de Wynia's voor ons samen te stellen. Het gepubliceerde is de vrucht van vele avonden moeizame arbeid.

Uit eigen ervaring weet ik hoe gecompliceerd het onderzoek naar de Wynia-afstamming wel was. Dat de Heer Kruimel er desondanks in geslaagd is een zeer volledig overzicht van de eerste Nijdam-Wynia generaties te geven, kunnen wij daarom des te meer waarderen. Uit vele bronnen werd dit materiaal samengebracht en alhoewel nog niet op alle punten opheldering werd verkregen, zijn deze gegevens veel uitgebreider dan mij tot dusver ten dienste stonden.

Vanaf deze plaats dank ik, mede namens het bestuur en de leden, de Heer Kruimel voor het vele werk dat hij verrichtte en de bereidwilligheid om deze gegevens aan onze stichting af te staan.

Hardegarijp, 27 October 1954.

W.Tsj.Vleer.

GENERATIE VI.

VI.1. W Y P K J E N F O E C K E S , dochter van Foeke Sytzes Nijdam (V.17) en van Ymck Romkes Wynia.

gedoopt te Oosterend 22 Juli 1725, overl. Hidaard 18 December 1814, huwde eerste te Wommels 14 Mei 1752 JAN GABES, "tot" Hartwerd; zoon van Gabe Jans en Akke Ulbes; huwde tweede Hidaard 16 Mei 1773 JORIS SAKES DYKSTRA, overl. te Hidaard 14 Sept. 1825 (oud ruim 75 jaren).

"Wybkjen Foeckes" komt voor op de lidmatenlijst te Deersum (ongedateerd), zij komt met attestatie van laatstgenoemde plaats te Hidaard 30 Maart 1766.

Jan Gabes op belijdenis des Geloofs tot lidmaat aangenomen 13 April 1759, zijn geloof had hij met de H.Doop bevestigd te Wommels 24 November 1752.

20 Febr. 1772 Wieptien Foeckes, weduwe Jan Gabes te Hidaard, koopt een huizinge te Hidaard aan de Bolswardervaart (Henn.deel. Procl. boek no. 17, fol. 95).

16 April 1784 en 13 Mei 1785 Joris Sakes en Wypkjen Foeckes echteluyden te Hidaard kopen land, resp. een huizinge te Hartwerd. (Wonscra-deel, procl. boek Y.33, fol. 312; Y 34, fol. 77 verso).

15 Nov. 1790 Joris Sakes, huisman, en Wiepken Foeckes, echtelieden onder Hidaard, kopen een huizinge aan de "Slagtendijk" onder Hidaard. (Henn.deel, Procl. boek K.18, fol. 230 verso).

20 Oct. 1792 en 14 Dec. 1793 kopen Joris Sakes en Wypkjen Foeckes, echtelieden te Hidaard weer percelen land te Hartwerd. (Wonseradeel, Procl. boek Y 35, fol. 185 verso en 285).

Idem te Hidaard 20 Maart 1797. (Henn.deel. procl. boek K.19, fol. 82 verso).

Uit het eerste huwelijk werden 9 kinderen geboren, waarvan de nakomelingen grotendeels de naam WYNIA namen.

Z.O.Z.

1. Akke Jans.
2. Wybrig Jans.
3. Gabe Jans.
4. Foeke Jans.
5. Ymkje Jans.
6. Ulbe Jans.
7. Pier Jans.
8. Sjouke Jans.
9. Geiske Jans.

VI.2. MEINDERT FOEKES (WYNIA), zn. van Foeke Sytzes Nijdam (V.17) en van Ymck Romkes Wynia.

gedoopt te Oosterend 29 Juni 1727, huisman te Idsega, overl. 1790 - 1798, huwde (geproclameerd te Rauwerd 26 Jan., 2 en 9 Febr.) 1755 FROUKJEN JAKLES, overl. als weduwe in of na 1798.

10 Aug. 1762 Meindert Foeckes, huisman te Idsega, koper van land aldaar "leggende rondtsom in des coopers landen". (Wymbr. deel. koopbrieven T.3.).

Idem 25 Aug. 1767 en 2 Aug. 1768 Meynert Foeckes, huisman te Idsega, koper van land aldaar. (Wymbr. deel, procl. boek R.no: 1).

9 Juni 1780 Meindert Foeckes, koper als boven.

21 Mei 1790 verkopen Sytze Foeckes en Geiske Wiegers, huislieden onder 't behoor van Bolsward een huizinge onder Oudega (W.) aan Meindert Foeckes. (Wymbr. deel, procl. boek R.3).

Jan./Maart 1796 verkopen Froukje Jakles weduwe van Meindert Foeckes en haar zonen Foeke en Jan Meinderts land te Idsega. (Wymbr. deel, procl. boek R.4, fol. 75).

29 Mei 1798 verkoopt Froukjen Jackles weduwe Meindert Foeckes, gesterkt met haar zonen Foeke en Jan Meinderts, allen wonende onder Idsega land aldaar aan Joris Sakes en Wykien (!) Foeckes, huislieden onder Hidaard. (Wymbr.deel, procl. boek R.4, fol. 205 verso).

Uit dit huwelijk:

10. Antje Meinderts (Wynia).
11. Ymkje Meinderts ,, .
12. Frouwkje Meindert ,, .
13. Hinke Meinderts ,, .
14. Foekje Meinderts ,, .
15. Jakkeltie Meinderts ,, .
16. Foeke Meinderts ,, .
17. Jan Meinderts ,, .

VI.3. ROMKE FOEKES WYNIA, zn. van Foeke Sytzes Nijdam (V.17) en van Ymck Romkes Wynia.

gedoopt te Oosterend 22 Mei 1729, huisman te Tirns, later te Idsega en vervolgens te Offingawier, overl. te Woudsend 22 Oct. 1817, huwde te Poppingawier 12 Juni 1757 ANTJE FREDERIKS, van Deersum, overl. vóór haar man.

29 Maart 1764 en 6 Maart 1765 is Romke Foeckes, huisman onder Tirns, koper van land en een huizinge onder Idsega, idem aldaar 13 Juni 1769 en 10 Dec. 1772. (Wymbr.deel, procl. boek R.1, fol. 15, 34 verso en 186 verso).

9 Jan. 1778 Romke Foekes en Antje Frederiks, huislieden, onder Offingawier kopen land onder Idsega (Wymbr.deel, procl.boek, R.nr.2, fol. 171).

Idem 3 Maart 1781 Romke Foekes en Sybren Foekes kopers van een zathe, lande sempt huizinge, schuure en watermolen onder Idsega (Wymbr.deel, procl.boek R.nr.2, fol. 264, 266).

Idem koper van land onder Heeg 26 Mei 1784. (Wymbr.deel, procl. boek nr.3.).

27 Mei 1790 koer van een huizinge van Sytze Foekes en Geiske Wiegers. (zie aldaar).

Vergelijk ook IJlst - Hypoth. boek d.d. 12 Mei 1771:

Wormelis Jentjes en Bregt Sytses, echtelieden te IJlst zijn 100 car. guldens schuldig aan Romke Foekes.

Uit het huwelijk van Romke Foekes Wynia en Antje Frederiks volgen 7 kinderen:

- 18. Martentje Romkes (Wynia).
- 19. Maria Romkes ' '
- 20. Pier Romkes ' ' '
- 21. Pier Romkes ' '
- 22. Ynkje Romkes ' '
- 23. Frederik Romkes ' '
- 24. Antje Romkes ' '

VI.4. S Y T Z E F O E K E S W Y N I A , zn. van Foeke Sytzes Nijdam (V.17) en van Ymck Romkes Wynia.

gedoopt te Oosterend 14 Oct. 1731, huisman onder Oosthem 1757 - 1763, onder Bolsward 1779 - 1780, overl. Poppingawier 5 Nov. 1807, huwde te Oosthem 7 Dec. 1755 G E I S K E W I E G E R S ("W y g e r s ") (zie VI.11), dochter van Wyger Sytzes Nijdam (V.18) en van Wytske Romkes Wynia.

Geiske Wiegers was eerder weduwe van Ruurd Tjeerds, ook uit het eerste huwelijk sprongen kinderen, die de naam Wynia aannamen. Zie voor het echtpaar Ruurd Tjeerds x Geiske Wiegers onder VI.11.

27 Juni 1775 Sytze en Sybren Foekes, huislieden te Oosthem en Itens kopen "seeckere deftige sathe met huizinge, watermolen, groot 55½ p.m." gelegen te Heeg. (Wymbr.deel, procl. boek nr. 2, fol. 85 vs.).

30 Sept. 1779 Sytze Foekes huisman te Oosthem en Geyske Wygers, echtelieden, verkopen de helft van een "voortreffelijke zathe en landen met de quoteele huizinge en schuure" aan de Workummervaart onder de stad Bolsward gelegen. (Wons.deel, procl. boek Y 33, fol. 50)

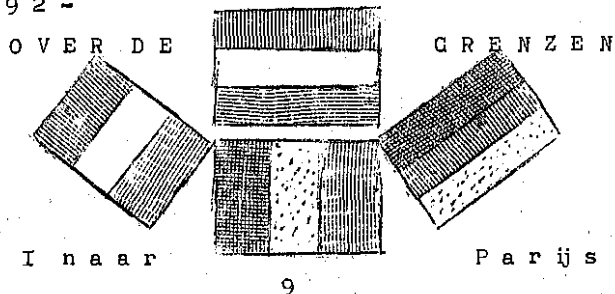
21 Maart 1783. Sytze Foekes, huisman onder het behoor van Bolsward koper van een huizinge onder Oudega (Wymbr.deel, R. nr.3, fol.49)

21 Mei 1790. Sytze Foekes en Geiske Wiegers verkopen laatstgenoemde huizinge aan Romke Foekes.

Uit het huwelijk van Sytze Foekes Wynia en Geiske Wiegers werden geboren:

- 25. Ruurdje Sytzes Wynia.
- 26. Foeke Sytzes Wynia.
- 27. Ymke Sytzes Wynia.
- 28. Romke Sytses Wynia.
- 29. Ymk Sytzes Wynia.
- 30. Geiske Sytzes Wynia.
- 31. Oelkjen Sytzes Wynia.

(wordt vervolgd.)

Misschien ziet men als noordeling deze stand van zaken wel wat verkeerd, doch wanneer men de Franse geschiedenis kent en men komt dan plotseling te midden van dit volk en nog wel in het centrum, dan is een andere indruk niet mogelijk. Echter ook deze mensen hebben hun goede eigenschappen. Het gaat niet op om iedere Fransman voor een lulaard en een eendvogel te houden en elke française voor een modpop en prostituée. Ook in deze mensen moet men het goede zien en dat is het luchtige, joviale, hartelijke karakter. De gemoedelijke Fransman, die meer wijn drinkt dan wij bier, is onbezorgder dan wij en hij wil en kan niet ernstig zijn.

Ook in Parijs kan men veel leren. Men wordt toe de eigen bekrompenheid uitgehaald en komt in een andere sfeer, die slechts 500 K.M. van ons verwijderd is. Het is onze sfeer niet. Zet echter Uw ogen en oren goed open, want dat is belangrijker dan het zien van de bezienswaardigheden, wil men werkelijk het verdorven hart van Europa - het hart van Marianne - leren kennen. Mijn verblijf was te kort om meerdere indrukken op te doen, om kennis te maken met alle lagen van het volk. Daarvoor was mijn werk niet omvangrijk genoeg en de beurs te klein. Parijs is duur, zeer duur. Informeert U eerst eens goed waar U slapen en eten moet, alvorens in de trein te stappen.

Over de thuisreis zal ik maar zwijgen. Het was niet warm, doch af en toe regenachtig.

Ik heb geen verlangen, zoals velen, terug te keren naar de lichtstad, doch ik zal ook geen mens afraden om Parijs te gaan zien, doch juist aanraden er naar toe te gaan om de blik en kennis te verruimen.

(slot)

oo

B O E K B E S P R E K I N G .

oo

IT BEAKEN, Jrg. 16, nr. 2, April 1954 - Begint met een artikel "De wevers fan Harns (Harlingen) yn de 18e ieu" van Dr.O.Postma. Willy Krogman becritiseert in "Forsite und Poseidon" het boek van Ds. Spanuth over het Atlantis-vraagstuk. Wijlen Dr.Wumkes schreef het artikel "Hoe 't Jan Schoelier oer it Frysk tocht". Met "Pleats en Mienskip" gaat P. Winsemius de strijd voortzetten tegen Spahr van der

Hoek. Teake Hoekema besluit dit nummer met "Fan La Belle Helene" en "Suker-Jantjen".

Jrg. 16, nr. 5, 6 en 7 is geheel gewijd aan het 1200 jarig bestaan van de stad Dokkum. Tal van bekende historici en publicisten schrijven hier over het ontstaan en de bloei van de stad.

JIERBOEKJE FAN IT GENEALOGYSK WURKFORBAN 1954. Het mag er weer zijn dit jierboekje. Welk een schat van genealogische gegevens is hierin beschreven! Na de officiële mededelingen en een overzicht van de werkzaamheden volgt een 10 pag. tellend artikel van J.Y.Feenstra over "Het geslacht Jelgerhuis". Teake Hoekema schrijft op pag. 32 over een heraldische fout in de Noord-Friese ylag. J.Y.Feenstra geeft hierna een artikel over de 64 kwartieren van Jan Koopmans en Alida Christiana Hanekamp van Harinxma. Een artikel van wijlen Mr. A.S.Miedema over de familie Suardus Jacobus Posthumus 1694 - 1770 neemt niet minder dan 16 pagina's in beslag. D.M. van der Woude behandelt de Miedema's van Oudeklooster. De gemeentearchivaris van Leeuwarden, Jhr. M.J. v. Lennep schrijft over de "Van Snitsevorg's", een familie die ontsproot uit de verbintenis van een Sirtema van Grovestins met een Surinaamse negerin. Ir. van der Vlis vervolgde "de Cardes d'Honneur". Dr. van der Kooij besteedt 8 pagina's aan het handschrift Siderius. Vleer heeft het over moeilijke gevallen bij de Burg. stand, o.a. over de bekende Nijdam acte uit Harlingen. D.J.van der Meer besluit met een lijst van testamenten, voorkomende in band EEE 1, van het Hof provinciaal van Friesland.

NAMMEN UT ALDE LIIFRENT-REGISTERS YN FRYSLAN. R.S.Roorda heeft aan zijn vele verzamelingen weer één toegevoegd en deze heeft nog het zelfde jaar het publicatie-licht gezien in de vorm van een lijvige naamlijst uit de oude lijfrenteregisters. Meer dan 4000 namen zijn alfabetisch opgenomen, hetgeen een grote genealogische aanwinst betekent. Gelijk ook het Jierboekje kan dit werkje besteld worden bij de Fryske Akademy te Leeuwarden.

LEEWARDER COURANT VAN 20 JULI 1954 - Een genealogische pagina, zoals wellicht nog nimmer in een dagblad is opgenomen. Een beschouwing over de genealogie in het algemeen, een interview met R.S. Roorda over het Genealogysk Wurkforbân en W.Tsj. Vleer over zijn werk, opgeluisterd met enige foto's, maakte dat de genealogie in brede kring bekendheid verwierf.

NAMMEN FAN DOKKUMERS UT EARDER TIID. Roorda heeft dit jaar niet alleen de namen uit testamenten en lijfrenteregisters gehaald, doch ook enige duizenden namen van stad-Dokkumers verzameld en op het a.b.o. te boek gesteld. Dit werk is echter niet in de handel. Het is gestencild in een oplage van 25 exempl. Uitgegeven door de gemeente Dokkum.

1 7 4 3

- 00.02. Koning George II voert het pragmatieke leger onder protest van Keizer Karel VII en Koning Frederik door Keulen naar Mainz.
- 09.05. Beiers leger bij Sinpaok verslagen.
- 08.06. Keizer Karel VII vlucht uit Munchen.
- 27.06. Maria Theresia laat zich in Munchen huldigen. Slag bij Aschaffenburg tussen de Fransen en het pragmatieke leger. Nederlaag voor Frankrijk.
- 13.12. Verdrag tussen Oostenrijk en Saksen. Koning Frederik zoekt toenadering tot Rusland.

1 7 4 4

- 00.00. Vrede te Abö tussen Zweden en Rusland. Zweden moet enige provincien in Finland afstaan en de troonopvolgingskwestie wordt geregeld.
- 09.01. Verbod van stro-uitvoer in de Dongeradelen.
- 26.04. Frankrijk verklaart Maria Theresia de oorlog.
- 15.05. Frankrijk verklaart de oorlog aan Engeland.
- 05.06. Verdrag tussen Frankrijk en Pruisen.
- 02.07. In Dokkum kwamen 108 wagens met 84.011 pond kaas aan de markt.
- 24.07. Keizer Karel VII doet afstand van Bohemen aan Pruisen.
- 15.08. Koning Frederik rukt met 100.000 man Bohemen binnen. Ernstige ziekte van Koning Lodewijk XV. De maitresse Hertogin de Chateauroue wordt verwijderd, doch keert op last van de Koning weer terug.
- 02.09. De Pruisische legers staan voor Praag.
- 16.09. Val van Praag, gevolgd door de bezetting van Tabor, Budweis en Frauenburg. Pruisisch leger wordt echter gedwongen terug te trekken vanwege het verzet en sabotage der bevolking.
- 22.09. B. Accama schildert het portret van Jacobus Bourboom, burgemeester van Leeuwarden, de man die de boerderijen opkocht in de veepestjaren.
- 00.10. De tweede veepest breekt uit.
- 31.12. Zwaar belastingjaar. Behalve de gewone belasting moesten eigenaren van vastigheden de helft van de huur aan de provincie afstaan. Friesland heeft blijkens de volkstelling 135.133 inwoners, waarvan 11.000 armlastigen. Aengwirden heeft slechts 566 inwoners.

1 7 4 5

- 08.01. Verbond tussen Polen, Oostenrijk, Engeland, Holland en Saksen tegen Pruisen.

- 20.01. Keizer Karel VII te Munchen overleden.
- 22.04. Keurvorst Maximiliaan III van Beieren, zoon van Keizer Karel, sluit vrede met Maria Theresia en doet afstand van de Oostenrijkse erflanden
- 11.05. Engelsen en Hollanders bij Fontenoi door de Fransen verslagen.
- 04.06. Slag bij Hohenfriedburg. Grote Pruisische overwinning. 12.000 Saksers gesneuveld.
- 00.07. Charles Edward, kleinzoon van James II landt in Schotland.
- 01.08. In Friesland zijn reeds 58.539 koeien, 19.196 rieren, 22.991 hokkelingen en 22.599 kalveren aan de veepest gestorven.
- 26.08. Vrede te Hannover tussen Engeland en Pruisen.
- 13.09. Groothertog Franz, gemaal van Maria Theresia tot Keizer van het H. Roomse Rijk gekozen.
- 30.09. Het Keizerlijke leger onder de Prins van Lotharingen nadert het Pruisische leger. 40.000 Oostenrijkers tegen 18.000 Pruisen ...
- 01.10. Koning Frederik wint de slag tegen het oppermachtige Keizerlijke leger. Charles Edward in Schotland verslagen.
- 04.10. Frans I tot Keizer gekroond.
- 20.10. Laatste doop in de vervallen kerk te Luinjeteren
- 20.11. Het Saksische leger valt de Lausitz binnen.
- 15.12. Na meesterlijke overwinningen veroverde Frederik Selezie en Saksen. Leipzig capituleerde.
- 18.12. Intocht van Koning Frederik te Dresden.
- 25.12. Vrede te Dresden. Oostenrijk doet afstand van Selezie. Frederik erkent Frans als Keizer.
- 00.00. Frankrijk en Spanje veroveren Genua, Piombino, Milaan, Parma en Piacenza.

1 7 4 6

- 10.03. Stavoren heeft 30 koffen en smakken.
- 02.06. Militair verdrag tussen Rusland en Oostenrijk. Toenadering tussen Frankrijk en Oostenrijk.
- 01.09. Muizenplaag in de omgeving van Dokkum. De dieren hebben een lange bek en korte staart.
- 25.10. Muizenplaag rondom Harlingen. Charles Edward keert na het mislukte avontuur terug in Frankrijk.
- 00.00. Koning Christiaan van Denemarken overleden. Frederik V volgt hem op. Koning Filips V van Spanje †. Hij wordt opgevolgd door Ferdinand VI. Strijd tussen de Engelsen en Fransen duurt voort. In Leeuwarden trouwden in 1746 271 paren. Er werden 301 kinderen gedoopt en er stierven 115 personen.

ooooo000

IN HET VERLEDEN LIGT HET HEDEN, IN HET NU WAT
WORDEN ZAL V.

Toekomstbeeld.

NA DE REDE VAN PROF. SLIJPER.

Ten vijfde zijn de levensomstandigheden zodanig geworden, vooral in de steden, dat een gezonde natuurlijke leefwijze maar zelden gevolgd wordt. Ten zesde neemt de kanker, speciaal de longkanker op schrikbarende wijze toe door het roken en het feit dat miljoenen mensen in steden leven, waar de lucht doorlopend vergiftigd is door roet. Ten zevende werken de moderne verkeersmiddelen en de toenemende drukte steeds meer op het zenuwgestel van de mens, die daardoor de zo noodzakelijke rust als een ontspanning moet ontberen. Ten achtste worden door de moderne verkeersmiddelen de bevolking op onze aarde steeds meer gemengd en vermengd (huwelijken van mensen die biologisch sterk van elkaar verwijderd staan) waardoor de nakomelingen onevenwichtig zijn en vaak ten prooi aan melancholie en minderwaardigheidscomplexen (voorbeeld: de indo-europeaan geboren uit een Nederlandse vader en een Indische moeder). Ten negende wordt ook de plattelandsbevolking opgezogen door de grote stadscultuur en gewoonten en komt ook deze steeds meer onder de invloed van de gezondheids ondermijnende krachten, waardoor het platteland in de toekomst het zo noodzakelijke frisse bloed aan de stad niet meer kan leveren (een stadsgeslacht kan zonder opnemng van bloed uit een plattelandsgeslacht niet langer dan 180 jaar stand houden!).

Dit zijn allemaal feiten en factoren waar medici, biologen en sociologen ons op wijzen. Het zijn een aantal weinig opwekkende factoren, waarvan Prof. Slijper in zijn rede geen melding maakte! Had hij dit wel gedaan dan zou hij wellicht ons niet hebben willen doen inslapen met de gedachte nog 1½ miljoen jaren de tijd te hebben. Ik meen, op grond van statistieken en het oordeel van bekende geleerden, dat deze termijn, onder de tegenwoordige zo juist genoemde omstandigheden, aanzienlijk korter moet worden gesteld en dat het zelfs langs eenvoudige berekening mogelijk is om (indien er geen wijziging ten goede komt) de mensheid, zo voortgaande niet meer dan hoogstens nog 2000 jaar te geven.

Prof. Slijper meent dat een constatering van de feiten niets kan veranderen. Dit is de bekende noodlotsgedachte, die wij helaas in deze eeuw meer dan ooit te voren tegenkomen. Gaan we door op dezelfde weg, ondanks de kennis van feiten, dan zal

ons nageslacht reeds veel eerder dan over 20000 jaar, steeds sterker deze degeneratie aan de lijve ondervinden. Het is onverantwoordelijk, ondanks deze wetenschappelijke waarschuwing, die niet de enige is, toch te doen of alles goed gaat. Het zou onverantwoordelijk zijn, om kennisdragende van het feit dat de nakomelingen van ons tot de meest hulpeloze wezens zouden behoren, lijdende aan tich-tallen kwalen en gebreken, toch voort te gaan om een nakomelingschap te verwekken.

Er zijn natuurlijk talrijke factoren, waar niemand iets aan kan veranderen. Het voorbeeld van het zwakke kindje op moeders arm is duidelijk genoeg. Wij kunnen het niet beletten dat er steeds meer zwakke mensen het huwelijk zullen aangaan. Zelfs de meest krasse maatregelen als de sterilisatie die men in Zweden, Ver. Staten en kortgeleden ook nog in sterke mate in Duitsland kende, betekenen slechts een druppel op de gloeiende plaat, wanneer de bevolking zelf niet meewerkt.

Slechts een juiste huwelijkskeuze, zoals Dr. Bruins in zijn boek "Huwelijkskeus en Nageslacht" zo duidelijk op de voorgrond plaatst is in staat verbetering te brengen. Twee mensen die weten, of waarvan de medici weten, dat zij slechts zieke kinderen ter wereld zullen brengen, moeten niet trouwen. Het oordeel moet hier aan de medici worden overgelaten. Het verstand moet hier zegevieren, want hier geldt nog: *beter vorkomen dan genezen*. Er zou zeer veel over dit onderwerp te schrijven zijn, doch wie hierover meer wil weten leze het bovengenoemde boek, dat is aan te bevelen, vooral vanwege de ethische en morele houding van de schrijver.

Krachtige bestrijding van de genotmiddelen, zoals het overvloedige gebruik van alcohol, waardoor zoveel mensen in het ongeluk worden gestort, kan veel ten goede keren. Het vraagstuk van het roken wordt zeer actueel en ook hier zal een ieder voor de keuze gesteld worden.

De stadsmens, ook al woont hij in een moderne woning, moet zodra de gelegenheid er is naar "buiten" gaan. De stad is een verwekker van talrijke ziektekiemen en in de vrije natuur doet men gezondheid op. Het geeft tevens de rust, die onze zenuwen zo hard nodig hebben.

Bij de huwelijkskeuze moet een partner uit eigen omgeving gekozen worden, althans niet iemand die biologisch ver van ons verwijderd staat. Het platteland

moet zich zelf blijven. Dit geldt voor ons volk als geheel, maar voor het cultuurscheppende platteland in het bijzonder. Blijft het volk in de kern gezond, dan zal de gezondheidsbron niet uitputten. Wordt het ook daar ziek, dan gaat het proces nog sneller.

Enige voorbeelden wat ten goede gedaan kan worden. Het gaat om het lot van onze kinderen en klein-

kinderen, om ons n a g e s l a c h t en de gehele mensheid. Mogen wij Prof. Slijpers woorden overwegen en overdenken en ons bezinnen op welke humane en menselijke wijze we kunnen bijdragen om verbetering te brengen en het lot der mensheid niet in handen van het n o o d l o t te leggen, doch als e v e n b e e l d G o d s te waken over het hoogste goed en bloed dat wij bezitten: de mens als soort en de mens als individu !

oo

HET ONTSTAAN VAN ONS LAND

D O O R H . M I N K

vervolgvan pag. 73.

DE VORMING VAN DE ZEEUWSE EN ZUID-HOLLANDSE EILANDEN.

Al heel vroeg is men van de verdediging tot de aanval overgegaan. Terloops is vermeld dat de Friese Middellzee in de 13 en 14e eeuw al naar gelang dat zij dichtsligde, werd ingedijkt. Op een dergelijke wijze zijn de Zuidhollandse en Zeeuwse eilanden ook ontstaan. Oorspronkelijk waren zij slibbanken. Langzamerhand werden ze hoger, zodat ze slechts bij zeer hoge vloed nog onder water raakten. Deze zg. opwassen werden groter door aanslibbing, door aanwas. De opwassen werden bedijkt, de aanwassen werden ook ingedijkt en zo groeiden kleine eilanden aaneen tot één groter. Niet lang daarna kwam de zee weer een deel van het nieuw gewonnen land opeisen. Op verschillende wijze werkte de mens het grondverlies in de hand. Door bij aanleg van nieuwe, naar buitenwaarts gelegen dijken de oude middeldijken of m e e l d i j k e n af te graven, waardoor bij een doorbraak van de nieuwe dijk de overstroming zich niet alleen tot het nieuw ingedijkte land beperkte, maar dadelijk een omvangrijke ramp werd. Midden in de Zeeuwse eilanden vindt men nog zulke dijkloze kernen. Uit de late middeleeuwen zijn er verscheidene verordeningen tegen het afgraven van meeldijken bewaard. Zo van Philips de Goede uit 1452. Een ander landgevaar was het turfsteken. Men deed dit in Zeeland niet alleen om de brandstof, zoals in de andere provincies, maar ook om zout te winnen. Het veen lag daar onder de nieuwe zeelei en was doortrokken van zout. Men groef dit veen uit en verbrandde het. De zoutrijke as werd met water vermengd, zodat pekelt ontstond. Men liet de pekelt verdampen en het zout bleef over. Dit noemde men "selbarnen". Het selbarnen hield op door de aanvoer van zeezout en door het strenge toezicht van de overheid. Daarom zien we enige eeuwen na de eerste bedijkin-

gen juist de grote doorbraken optreden. Vorming van de Braakman in 1404; van de Biesbosch door de bekende St. Elisabethsvloed in 1421, van het verdrinken land van Reimerswaal in 1530.

DIJKVALLEN.

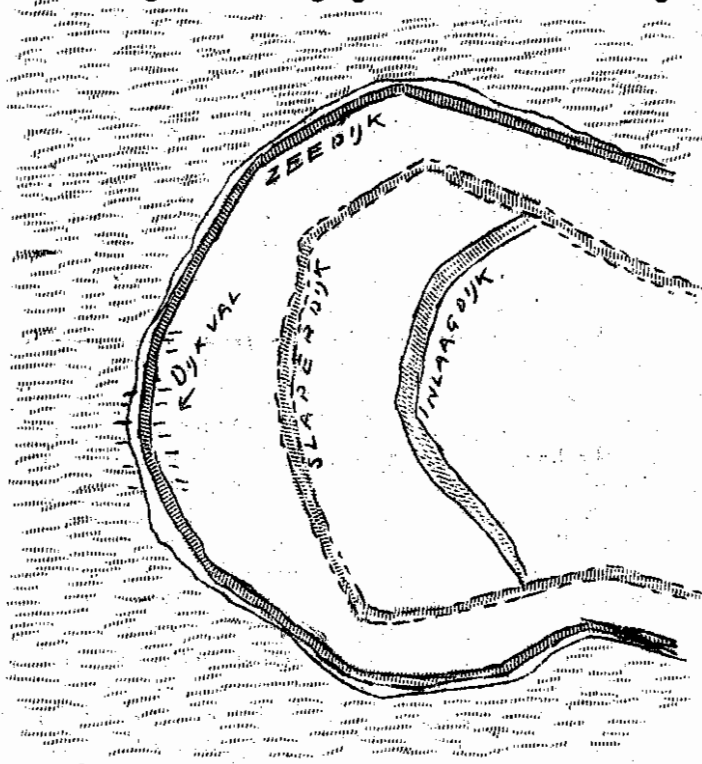
Zeeland is ook nog eeuwenlang geplaagd door dijkvallen. Dit verschijnsel treft men aan bij hoge steile onderzeese oevers met diepe gaten er voor. Het water dringt hier gemakkelijk naar binnen en vormt een min of meer vloeibaar mengsel met schelpgruis en zand. Deze slappe grond kan de druk van de dijk er boven weerstaan, zolang aan de zeezijde genoeg tegendruk is van het zeewater. Bij mooi zomerweer als de eb lager afliep dan elders, werd het evenwicht verbroken. De slappe massa liep onder de dijk weg en de daarboven gelegen dijk stortte in. Dit heet nu "dijkval". Vroeger wist men niet hoe men deze dijkvallen kon voorkomen. Men was weerloos tegen deze vijand en als men constateerde, dat een gedeelte van de zeedijk gevaar liep, dan legde men enkele honderden meters daarachter aan de landzijde een nieuwe dijk aan, de zg. s l a p e r d i j k . Na het leggen van deze dijk werd de zeedijk niet meer behoorlijk onderhouden en brak bij stormvloedenspoedig door. De "slaper" werd dan waterkerende dijk, terwijl er achter maar weer een nieuwe slaper of i n l a a g d i j k werd aangelegd. In de 19e eeuw heeft men tegen dijkvallen maatregelen genomen door de onderzeese oevers te beschermen door zinkstukken grote van wilgetenen gevlochten horren, welke zeer zwaar met natuursteen werden belast. Door deze maatregelen kunnen dijkvallen echter niet altijd voorkomen worden. Deze onderzeese oeververdediging verslindt bovendien grote sommen gelds. Oorspronkelijk zorgde ieder voor het deel van de dijk, waar zijn land aan grensde. Aan dit systeem waren grote bezwaren verbonden. Was bv. één persoon nalatig in het onderhoud van de dijk dan kon dit voor allen een ramp worden

HEEMRAADSCHAPPEN.

Daarom werden in de loop der jaren dijkbesturen ingesteld, of wel Heemraadschappen en Hoogheemraadschappen onder leiding van een dijkgraaf. Dergelijke besturen treft men buiten de prov. Zeeland ook aan. Zij zorgden voor het onderhoud. Ieders aandeel in de kosten werd bepaald naar de grootte van het stuk land, dat door de dijk werd beschermd. De polders in Zeeland zitten op zeer hoge lasten. Daarom krijgen ze financiële steun van het rijk en de provincie.

DE PAALWORM.

In de 18e eeuw kregen we er nog een vijand bij in de vorm van de paalworm. Dit weekdiertje boort lange en brede gangen in houten zeeeringen

Gefantaseerd fragment van de dijkenbouw op een eiland in vroegere tijden. Men ziet hier hoeveel land er bij een doorbraak van de zeedijk blijvend verloren ging.

en sluizen, zodat in korte tijd deze verdedigingswerken afbraken. Men heeft dit willen tegengaan door het houtwerk te beslaan met spijkers voorzien van platte koppen, doch dat hielp ook niet veel. In het begin van de 20e eeuw vond men eindelijk enkele West-Indische houtsoorten, welke bestand waren tegen de paalworm.

DE STRIJD TEGEN HET RIVIERWATER.

In de loop der eeuwen heeft men bijna overal in ons land de rivieren ingedijkt. Alleen in een groot deel van Limburg en op enkele plaatsen in Gelderland maken hoge gronden dijken overbodig. In het oostelijk deel van ons land dienen de rivierdijken tot bescherming van het omliggende land tegen hoge rivierstanden, in het westen daarentegen moeten de dijken te allen tijde het water uit het land houden. Onze bodem ligt daar steeds lager dan de gemiddelde stand van de rivier. Meestal liggen de dijken op enige afstand van de rivier. Bij hoge waterstanden wil men nl. een zo groot mogelijke waterhoeveelheid bergen. De rivier staat dan van dijk tot dijk en stroomt in haar winterbed.

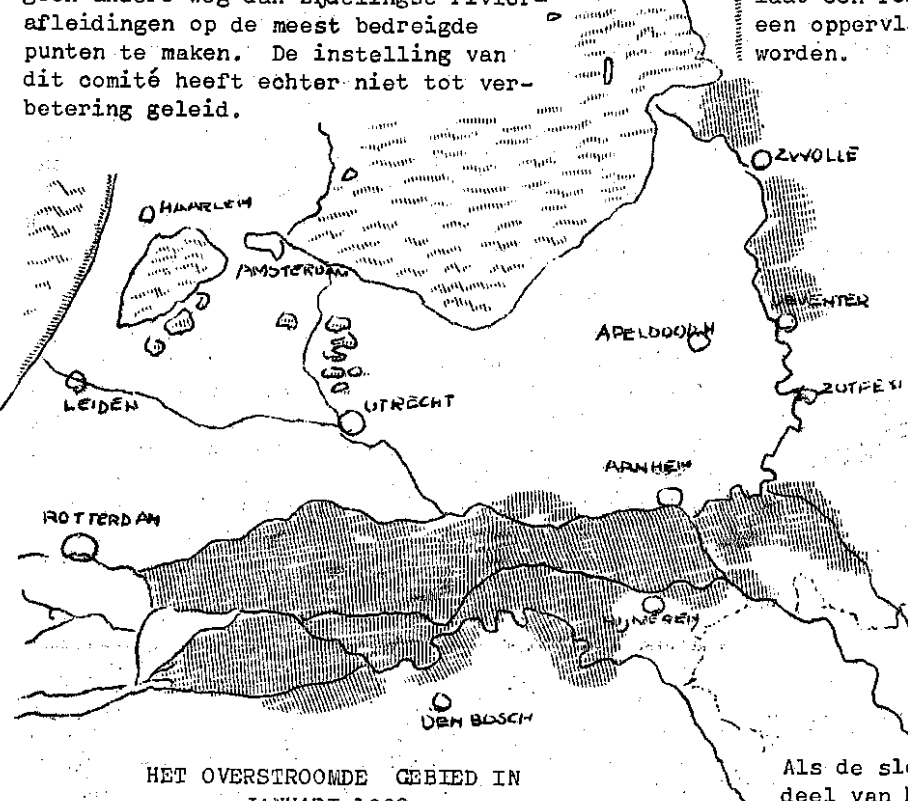
UITERWAARDEN.

Bij geringere waterhoeveelheid is de rivier veel smaller. Ze stroomt dan tussen lage kaden in haar zomerbed. Tussen de kaden en de winterdijk liggen de uiterwaarden of grienden. De laatste naam wijst op de begroeiing van die gronden met griendhout, met welke naam men de wilgestruiken aanduidt. Zij leveren o.a. het rijshout, dat, tot grote stevige vloten gevlochten en met stenen bezwaard, als zinkstukken bij het versterken en aanleggen van dijken wordt gebruikt. Langs de Merwede, met name in Sliedrecht en Werkendam, bestond in de 15e eeuw al een omvangrijke handel in rijshout. De grote St. Elisabethsvloed in 1421 heeft de ontwikkeling van de rijscultuur in niet onbelangrijke mate gestimuleerd. Men was er toen reeds van op de hoogte, dat de dunne taaië rijstwijgen, door elkaar gevlochten, een uitermate goed hulpmiddel waren om de dijken te versterken.

VELE DIJKDOORBRAKEN.

De rivieren hebben vele overstromingen veroorzaakt. De strenge winter van 1808 - 1809 is zeer rampspoedig geweest. Tijdens de Franse overheersing werd het onderhoud van de dijken verwaarloosd, zodat de gevolgen niet uitbleven. Na de ingevallen dooi kwam het ijs in de rivieren in beweging. De ijsschotsen kruiden op elkaar, veroorzaakten ijsverstopping en opstuwning van het water. Tenslotte leidde dat tot overloop en doorbraak van de rivierdijken. De toestand werd nog verergerd door de storm van 30 en 31 Januari. Zo overstromden in Januari 1809 achtereenvolgens het eiland van Herwen, Aerdt en Pannerden, de polders Ooy, Duffelt, de Lijmers, de Over- en Neder Betuwe, de Tielerwaard, het Land van Buren, het polderdistrict de Veluwe, Salland, de polder van Mastenbroek, het land van Maas en Waal, de Vijf Heerenlanden, de Alblasserwaard, de Bommelerwaard en het Land van Heusden en Altena. Op Koning Lodewijk Napoleon heeft deze overstroming een geweldige indruk gemaakt. Nog in Januari 1809

richtte hij op een Comité Central du Waterstaat. De koning deed de leden van dat comité een merkwaardig denkbeeld aan de hand. Hij stelde nl. voor de rivierdijken te slechten en de dorpen op terpen te bouwen! Is dat plan niet uitvoerbaar, dan ziet hij geen andere weg dan zijdelingse rivierafleidingen op de meest bedreigde punten te maken. De instelling van dit comité heeft echter niet tot verbetering geleid.

HET OVERSTROOMDE GEBIED IN
JANUARI 1809

In 1820 hadden weer dijkdoorbraken plaats. Inmiddels had Koning Willem I een commissie benoemd om onderzoek te doen naar de beste rivierafleidingen. Deze bracht geen bevredigende oplossing, totdat in 1850 een uitvoerig rapport van de inspecteurs van de waterstaat, Ferrand en Van der Kun, verscheet. De inspecteurs plaatsten zich op het standpunt, dat de vorming van ijsdammen zoveel mogelijk moest worden voorkomen. Het middel daartoe is het maken van een zoveel mogelijk regelmatig rivierbed in de breedte en in de diepte, met regelmatig in elkaar overgaande krommingen van beide oevers. Verder wilden zij een verzwaring van de dijken en een verlaging van de kaden der uiterwaarden. Dit rapport nu is de grondslag geworden van een stelsel van rivierverbeteringen, dat tot op heden gevolgd is geworden. Zo heeft men de bochten van de Maas afgesneden (genormaliseerd), waardoor haar lengte met een derde is verkort. Het zomerbed is verbreed. De mond van de Maas heeft men verlegd (Bergse Maas). Na al deze verbeteringen is de sluiting van de Beerse

overlaat mogelijk geworden. Wat is nu een overlaat? Teneinde bij hoge waterstand water te kunnen lozen, heeft men op verschillende plaatsen de dijken verlaagd. Zo'n verlaagd stuk dijk heet nu een overlaat. In 1942 is de sluiting van de Beerse overlaat een feit geworden, waardoor een gebied met een oppervlakte van 20.000 H.A. bewoonbaar is geworden.

DE STRIJD TEGEN HET BINNENWATER.

Tot nu toe hebben we het alleen gehad over de strijd tegen het buitenwater, dus tegen de zee en de grote rivieren. Maar in het deel van ons land, dat gelijk of lager ligt dan de zeespiegel had men een strijd te voeren tegen regen- en grondwater, dat zich daar verzamelde.

Holland ten zuiden van het IJ was ondanks duinen en dijken in de winter en in het voorjaar geheel met water bedekt. Landwinning was voor de toenemende bevolking der latere middeleeuwen een eis geworden. Men zoekt naar middelen om die toestand te verbeteren.

POLDERS.

Kleine stukken land werden met lage kaden omringd. Door dat land werden sloten en greppels gegraven, welke als waterbergplaats dienden.

Als de sloten vol waren, dan moesten ze van een deel van het water ontlast worden.

Aanvankelijk werd het water vrij onbeholpen met hoosbakken uit de sloot over de kade geworpen. Later gebruikte men molens door mensenkracht bewogen, daarna paardenmolens. Tot in de 17e eeuw werden deze laatsten nog gebruikt. Omstreeks 1400 moet een timmerman onder Groede (het tegenwoordige Groet bij Schoorl) een windwatermolen geconstrueerd hebben, welke blijkbaar opgang maakte. Wij lezen dat in 1408 de Heemraden van Delfland naar Alkmaar reisden om de molen te zien, waarmede Floris van Alkemade en Jan Grietensone water hadden uitgeworpen. Het duurde echter nog tientallen jaren eer de eerste windmolens in Schiedam en Delfland zelf de handmolen, hoosbakken en paardenmolen verdrongen.

De eerste windmolens schijnen geen stevige bouwsels te zijn geweest: de molenmaker verplichtte zich, om ze weer overeind te zetten als ze omwoeien. Bij het begin der 19e eeuw rustte de techniek der bemaling nog steeds op het principe van de gewone windmolen met scheprad. Deze zijn echter beperkt in hun vermogens. Later kwamen de windvijzelmolens.

(wordt vervolgd)

LYTS - FENWIERSTRA

DE HENDRIK HOITES NIJDAM - PLAATS IN HET
"HOFLAN".

REEDS 137 JAAR DOOR NIJDAM'S BEWOOND - DOCH AL MEER DAN 250 JAAR IN DE FAMILIE.

Klein-Fenwierstra in het "Hoflân" bij Grouw, tegenwoordig aan de weg van Grouw naar Wartena gelegen, is van verre reeds kenbaar aan de letters H.H.N. op het dak. Dat ik over deze boerderij iets meer wil vertellen komt misschien door het feit dat er reeds 127 jaar een Nijdam de scepter zwaait. Misschien voel ik mij er ook toe geroepen omdat de zusterboerderij "Groot-Fenwierstra" voor mij persoonlijk nog meer betekent. Immers op deze boerderij boerden van 1882 - 1903 mijn grootvader Tjerk Willems en vervolgens mijn ouders. Daar werden mijn broer en zuster geboren. Daar waren mijn ouders bevriend met de Nijdam's. Zo zegt het Hoflân mij meer dan wellicht de lezers die deze polder ten noorden van Grouw nog nimmer aanschouwden. De kaart wijst U echter de weg.

Er zijn heel wat familieleden Nijdam, wier voorouders op deze boerderij gewoond hebben, want Hendrik Hoites I, die op 5 Juni 1817 in het huwelijksbootje stapte met Tietje Tjeerds Oetsma, en toen op deze boerderij kwam wonen, heeft een talrijk nageslacht. Hendrik Hoites zeer terecht, want Hendrik Hoites II en Hendrik Hoites d'III woonden en woont ook reeds op deze boerderij!

In 1640 treffen we op deze stengerechtigte plaats nr. 39 van Grouw een Ebel Gjalts met zijn vrouw aan. De erven van Wygera en Knijff waren toen reeds eigenaar. De plaats toen reeds 50 p.m., is dit gebleven tot in de 19e eeuw. In 1698 - dus 50 jaar later - is de heer Godsohalk Knijff te Leeuwarden de eigenaar, doch als bewoner vinden we Tjeerd Ruurds, die in Januari van dat jaar trouwde met Wytske Jelles.

Tjeerd kwam van Wartena en was doopsgezind. Zijn vader en moeder konden nog niet gevonden worden. Wytske Jelles kwam uit Grouw. Tjeerd Ruurds woonde er nog in 1728, doch was in 1738 opgevolgd door zijn zoon Ynse Tjeerds. Inmiddels had Horatius Knijff als eigenaar zijn vader opgevolgd. In hetzelfde jaar koopt Hermanus Biensma, apotheker te Heerenveen de boerderij van Knijff.

In 1748 blijkt Ynse Tjeerds, die op 14.6.1733 gehuwd was met Pijtje Douwes, reeds te zijn overleden en zijn de weduwe

en erfgenamen gebruikers van de boerderij.

In 1768 is Tjeerd Ynses de bewoner. In 1778 en 1788 treffen we hem eveneens aan. In 1778 is Juffrouw de Roos, wed. F. Biensma, de eigenares, doch in 1788 zijn het Dr. J. ten Broek Hoekstra en zijn vrouw Epke de Roos Biensma.

Op 11.10.1795 koopt Tjeerd Ynses de boerderij van Mr. Albertus ten Broeke Hoekstra voor 7212 car.guldens en daarmee komt deze boerderij in de familie Oetsma en daardoor later in de fam. Nijdam.

Tjeerd Ynses trouwde zeer laat, nl. op zijn 50 ste à 55ste jaar! We vinden het huwelijk op 12.12.1790 te Grouw gesloten met Janke Dirks Wiersma, eveneens uit Grouw. Uit dit huwelijk werden vier kinderen geboren, nl. 1. Ynse, tr. 24.10.1814 Richtje Jans (woonde in 1811 bij de naamsaanneming op Oetsma-state in Grouw); 2. Dirk, tr. 26.6.1819 Antje Hoites Nijdam, zuster van Hendrik; 3. Tetje, tr. 5.6.1817 Hendrik Hoites Nijdam en 4. Sjoerd, ongehuwd gebleven. De familie kreeg de geslachtsnaam door het feit dat Ynse Tjeerds toen op Oetsma-state woonde.

In 1818 zijn de erven Tjeerd Ynses gezamenlijk eigenaar van de boerderij Kl. Fenwierstra. In 1828 staat de plaats op naam van Ynze Oetsma en Hendrik Hoites Nijdam, met Hendrik Hoites als bewoner. In 1850 is Hoite Hendriks Nijdam eigenaar voor 1/3,

de erven Ynze Tjeerds Oetsma voor 1/3 en Tjeerd en Durk Oetsma voor 1/3. In 1858 is Hoite Hendriks Nijdam alleen de eigenaar.

Opmerkelijk is de situatie in het jaar 1850, wanneer op Kl. Fenwierstra een Nijdam zetelt, doch er naast, op Groot-Fenwierstra Wybe Minderts Pekema woont, een oom van de dit jaar overleden 103 jarige Keimpe Piers Nijdam, en op plaats 40, de Tuitse of Tuitsma, Jelmer Willems Nijdam boert !

HENDRIK HOITES I overleed 26 Oct. 1876 te Grouw, 82 jaar oud. Hij was opgevolgd door zijn zoon HOITE HENDRIKS NIJDAM, tr. Jitske Tjittes Peenstra. Enkele maanden na het overlijden van vader Hendrik Hoites kwam de kleinzoon HENDRIK HOITES NIJDAM op de plaats te wonen met zijn vrouw Antje Tjerks Tuinstra. In 1914 werden zij opgevolgd door HOITE HENDRIKS II en Annigj Postma. In 1942 kwam HENDRIK HOITES III op de boerderij met Sijke K.Kalsbeek, terwijl Hoite Hendriks III, nu 10 jaar, als toekomstige bewoner en boer weer te boek staat.

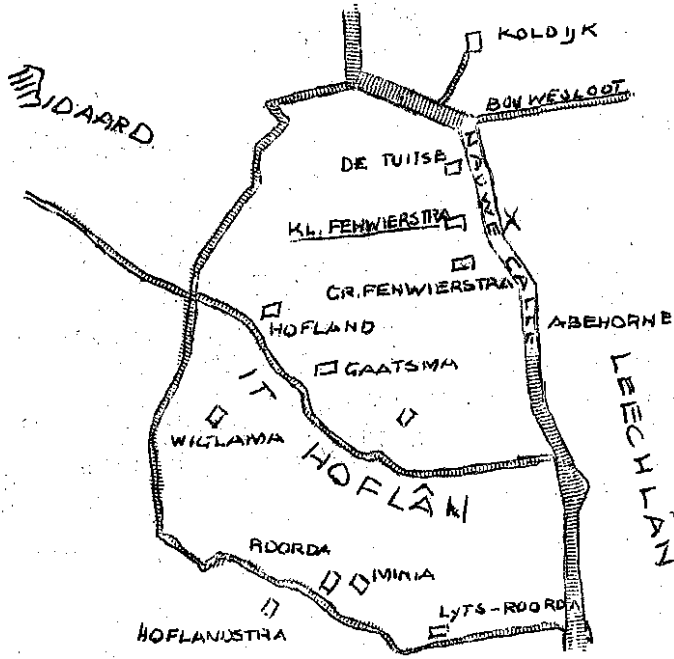
W.Tsj.Vleer

oo

RAPPORT OVER HET PRACTISCHE NUT VAN DE GENEALOGIE EN HERALDIEK.

In het maandblad van het Kon. Genootschap voor Geacht en Wapenkunde "de Nederlandse Leeuw" en in het Mededelingenblad van het Centraal Bureau voor Genealogie, wordt bekend gemaakt, dat door beide instellingen een commissie is gevormd, die een rapport zal samenstellen over het praktische en maatschappelijke nut van het afstammingsonderzoek. De commissie bestaat uit Jhr. Dr. D.P.M.Graswinkel, Algemeen Rijksarchivaris en voorzitter van het Kon. Genootschap voor Geslacht en Wapenkunde; W.Ph.Veerens, voorzitter van het Centraal Bureau voor Genealogie; en Jhr. Mr.A.J.M.van Nispen tot Pannerden, bestuurslid van het Kon. Genootschap.

oooooooooooooooooooooooooooooooo

KAART VAN HET "HOFLAN"

NU NOG ENKELE JAARTALLEN.

- 1698. Januari - Tjeerd Ruurds komt op Lyts-Fenwierstra boeren.
- 1733. Zijn zoon Ynze Tjeerds volgt hem op.
- 1748. Ynze Tjeerds is reeds overleden. Zijn weduwe en kinderen wonen nog op de boerderij.
- 1768. Tjeerd Ynses is boer op Kl. Fenwierstra.
- 1795. 11 October: Tjeerd Ynses koopt Kl. Fenwierstra voor 7212 car. gis.
- 1799. Tjeerd Ynses . Zijn vrouw en kinderen blijven op de boerderij wonen.
- 1817. Hendrik Hoites Nijdam komt op de boerderij te wonen.
- 1850. Hoite Hendriks Nijdam woont op Kl.Fenwierstra.
- 1876. Hendrik Hoites II wordt boer op deze boerderij.
- 1914. Hoite Hendriks II wordt bewoner van de boerderij.
- 1942. Hendrik Hoites III komt op Kl.Fenwierstra als boer.

oooooooooooooooooooooooo

ONTSTAAN EN BETEKENIS VAN ONZE VOOR- EN ACHTER-

NAMEN IX.

ALTHILT	edelstrijdster	ANDREAS G.	mannelijke	ANTULF F.	dappere wolf
ALWARA	edel en oprecht	ANDRIES G.	mannelijke	APICUS L.	fijnproever
ALWIN	edele vriend	ANDROMACHE G.	mannenbekampster	APOLLO G.	de verderver
AMABILIS L.	liefelijke	ANDRONICUS GL.	mannenoverwinnaar	AQUILA L.	adelaar
AMADEUS L.	godgeliefde	ANE, ANNE F.	aan moed rijke	ARABELLA L.	arabische schone
AMALBERT	door arbeid blinkend	ANETTA (ANNA) H.	de liefelijke	ARBERIK	rijk aan erf
AMALFRIET	door arbeid vrede	ANGELA	de engel	ARCHEUS GL.	volksaanvoerder
AMALGARD	arbeid beschermster	ANGELICA	engelachtige	ARCHIBALD	zeer koene
AMALHILDA	scheppende strijdster	ANGELICUS GL.	engelachtige	ARDRIK F.	sterk en rijk
AMALIA	de bedrijvige	ANGELINDA	eeuwige engel	ARDUIN	harde vriend
AMALRIK	arbeidsrijke	ANGENTA L.	nakomeling	AREND	adelaar
AMALTRUDA	met arbeid vertrouwde	ANGLIA L.	de engelse	ARETINA G.	deugdzame
AMALWIN	arbeidsvriend	ANIANE G.	zorgzame	ARIBERT	in de strijd glanzend
AMANDUS L.	liefelijke	ANICETUS GL.	onoverwinnelijke	ARIBO	erfgenaam
AMANTUS L.	liefhebbende	ANITA (ANNA) H.	de liefelijke	ARIE (ADRIAAN L.)	van Adria afkomstig
AMARIA H.	van god beloofde	ANNA H.	de liefelijke	ARIEN	„
AMATUS L.	geliefde	ANNEKE (ANNA)	de liefelijke	ARJEN	„
AMAZIA H.	de sterke	ANNELIES (ANNA-ELISABETH H.)	liefelijke van God gewijde	ARISTARCHO GL.	grootste onder de groten
AMBROSIUS L.	de goddelijke	ANNELORE (ANNA-ELEONORE HG.)	liefelijke erbarmde.	ARLINDE	eeuwige adelaar
AMEL	arbeidzaam	ANNELOUS (ANNA-LOUISE)	liefelijke roemvolle krijgster	ARMAND FR.	de geweldige
AMELIUS L.	onbezorgde	ANNAMARIE (ANNA-MARIA H.)	liefelijke wederspannige	ARMGARD	krachtige behoedster
AMMON H.	waarhaftige	ANNAROSE	liefelijke roos	ARMIN	de sterke
AMOS H.	de dragende	ANNO	kleine arend	ARMINIUS L.	de geweldige
AMRAM	arbeidsraaf	ANSBALD	asenkoene	ARMIGLIA L.	wapenraagster
AMARANTA G.	niet verwelkende	ANSBERT	asenglanzende	ARNOLD	heersende adelaar
ANAETIA G.	onschuldige	ANSELM	asenbeschermer	ARNOUD	heersende adelaar
ANATIUS G.	liefde verwekkende	ANSERIK	asenrijke	ARNEST	de ernstige
ANAKLETUS LG.	man van wie veel uit gaat	ANSGER	asenspeer	ARNFRIED	arendvrede
ANANIAS H.	genadegift des Heren	ANSMAR	asenroem	ARNHARD	arendhard
ANASTASIUS GL.	de opgestane	ANTHIMIA G.	sierlijke	ARNOBERT	glanzende arend
ANATOLIA G.	zonnegloren	ANTHOUSA G.	bloeiende	ARNOLF	arendwolf
ANCUS L.	onderdanige dienaar	ANTIOCHUS G.	tegenstander	ARTEMAS G.	de helende
ANDELE F.	dappere	ANTON L.	onschatbare	ARTEMIA G.	krachtige
ANDERS G.	mannelijke	ANTONIUS L.	onschatbare	ARTHUR	de sterke
ANDEBERT	vertoornde glanzende			ASAF H.	verzamelaar
ANDELA	dappere			ASCO, ASCANIUS G.	geoeffende
ANDOLF	dappere wolf				

DE NIJDAMSTRA - STICHTING.

Bestuur: T.Nijdam, Coornhertstr. 12, Leeuwarden, tel. 5100-2167, voorzitter; Mevr. H.Nijdam-Nijholt, Robert Kochstr. 21, Leeuwarden, secretaresse; C.van der Schoot Azn., Leeuwarderweg 63, Sneek, tel. 5150-3028, penningmeester; W.Tsj.Vleer, "Op Honk", Hardegarijp, tel. 05110-435, vice-voorz.; Mevr.P.Agema-Wynia, Stationsweg 18, Dokkum, tel. 5190-421; U.Wynia, Schans 64, Heerenveen en H.Nijdam, Bataviastraat 68, Groningen, leden. Postrekening 6 2 6 7 2 4 t.n.v. de Penningmeester Nijdamstra Stichting te Sneek,

INHOUDSOPGAVE: De boerenaard van ons geslacht door W.Tsj.Vleer - Verslag bestuursvergadering 30.10.54 - Mais - Familienieuws - Toegetreden leden - Hoor de roep, door T.Nijdam - De werfactie - Uitzonderlijke namen - De Wynia's door H.L. Kruimel - Over de grenzen (slot) - Boekbespreking - Uit de pers in de 18e eeuw - Na de rede van Prof. Slijper - Het ontstaan van ons land, door H.Mink - Lyts-Fenwierstra, door W.Tsj.Vleer - Rapport over het praktische nut van de genealogie en heraldiek - Ontstaan en betekenis van onze voor- en achternamen IX - Inhoudsopgave.